

Om Forskning og revisjon

Kyrre Kjelleveid (28) er mottaker av Revisorforeningens doktorgradsstipend og har nettopp påbegynt andre året av sin doktorgrad i revisjon og finansregnskap ved Norges Handelshøyskole. For tiden er han på forskningsopphold ved University of Alabama i Tuscaloosa (USA) der han forsker på revisjonen av virkelige verdier og bruken av verdsettelsesspesialister. I denne spalten vil han presentere relevante forskningsfunn fra inn- og utland i et forsøk på å gjøre forskningen mer tilgjengelig for praktiserende revisorer.

Når advarslene ikke fungerer

Hvis noen forteller deg at informasjonen du vurderer er «biased», vil du forhåpentligvis miste tillit til den og kanskje avvise den helt. Imidlertid er det slik at vi ikke alltid greier dette, og at det motsatte skjer: Vi velger i stedet å benytte oss mer av den informasjonen vi vet vi ikke burde stole på. Forskning på slike observasjoner har ledet til beskrivelsen av fenomenet «ironic rebound effect».

«Ironic rebound effect» forekommer fordi forsøket på å ignorere eller nedjustere tilliten til informasjon vi vet er «biased», setter i gang overvåking i underbevisstheten vår. Denne overvåkingen bidrar til å forhindre at informasjon vi ikke bør stole på, påvirker beslutningene våre. Utfordringen er at vi ikke alltid vet hvor mye informasjonen er «biased», og dermed i hvor stor grad vi bør benytte oss av den. Dette øker den underbevisste tankevirksomheten for å sikre at informasjonen vi vet er feilaktig, ikke påvirker oss. Konsekvensen av dette er imidlertid at informasjonen forblir aktiv i arbeidshukommelsen. Informasjon som er mer aktiv i arbeidshukommelsen, har større påvirkning på beslutningene våre, og følgelig får vi den morsomme effekten av at vårt forsøk på å ikke benytte oss av informasjonen, faktisk øker bruken av den.

Denne ironiske effekten har blitt studert i mange sammenhenger og blitt bekreftet gjentatte ganger. Interessant nok har effek-

PARADOKSET: Når revisjonsmanagere er klar over at en revisjonsmedarbeider er biased, blir de i langt større grad påvirket av hans konklusjoner, enn når de ikke vet det.

ten også blitt påvist i revisjonsforskning. Frank og Hoffman (2014) undersøkte om revisjonsmanagere retter opp konklusjoner i arbeidspapirer som ikke har dekning i revisjonsbevis, når de samtidig har grunn til å mistenke at revisjonsmedarbeideren som laget arbeidspapirene, var «biased» (enten positiv eller negativt). Det viser seg at når revisjonsmanagere er klar over at revisjonsmedarbeideren var biased, blir de i langt større grad påvirket av hans konklusjoner, enn når de ikke vet det. Konsekvensen er at selv om de kommer til en annen konklusjon enn revisjonsmedarbeideren, er den langt mer feilaktig enn om de ikke visste at han eller hun som utformet arbeidspapirene var «biased».

Forfatterne av studiet peker på at dette bør få konsekvenser for utformingen av arbeidspapirgjennomgangen. Hva tenker du?

Les videre: Frank & Hoffman (2014).

Pass deg for tyranner

Det er på tide å snakke om makt. Nærmere bestemt følelsen av makt, og hva det gjør med beslutningene våre. Temaet har vært studert i årtier i sosiologi og sosial psykologi, men har ennå ikke etablert seg i revisjonsforskningen. Derfor kommer studiene som jeg gjennomgår fra andre disipliner.

Makt defineres her som evnen til å ta beslutninger over mennesker og styre ressurser. Makt korrupperer våre empatiske evner, og dermed våre beslutninger. Gjentatte studier viser at følelsen av makt gjør det vanskeligere for oss å ta andre menneskers perspektiv innover oss, og se at de også har sine behov. Over tid er det trolig en tendens til at mennesker med makt får følelsen av at de fortjener mer, at deres arbeid har større verdi og at andre mennesker rundt dem blir til objekter de kan styre fritt.

Samtidig leder makt til at vi blir mer handlingsorienterte, ved at de psykologiske mekanismene som styrer vår oppførsel svekkes. Maktmennesker mister mange

Maktmennesker trenger motstand for å holde seg gode.

av de bremsene som holder mennesker uten makt tilbake, og gjør oppførselen deres mer uforutsigbar, men det gjør dem også til målorienterte maskiner. Dette er et tveegget sverd, fordi makt også kan lede til at handlinger som er upassende, eller til at annen krenkende oppførsel, også øker. Mobbing og seksuell trakassering følger oftere i fotsporene til de med makt, enn de uten. Dette finner vi nye historier om hver måned.

Hvorvidt mennesker med makt utvikler slike tendenser som er beskrevet ovenfor, avhenger i stor grad av menneskene rundt dem. Bli en daglig leder eller økonomisjef holdt ansvarlig av styret for sine handlinger, eller omgir seg med ansatte som tør å stille spørsmål og ber han/hun forklare sine beslutninger, vil de negative konsekvensene av makt bli mye mindre. Det er i maktmenneskers egen langsiktige interesse å bygge et hoff av intelligente og kritiske mennesker rundt seg, og gi dem spillerom.

Maktmennesker trenger motstand for å holde seg gode. Tyranner endte i gamle dager på påler. I dag mister de jobben i en offentlig skittentøyvask.

Les videre: Guinote & Vescio (2010)

Forskningen trenger deg

Livet som forsker betyr at du lar nysgjerrigheten ta førersete. Du bestemmer deg for at du de neste fire årene skal jobbe for noe større enn posisjoner og forfremmelser. Noe mer varig enn bonusutbetalinger.

Det er ikke et enkelt liv du vil søke deg til. Du vil måtte legge gårsdagens rutiner på hylla og strukturere dagen din selv. Samtidig vil du få mulighet til å finne ut mer om det du brenner for og dele det med resten av verden. Du vil få mulighet til å reise jorda rundt for å møte likesinnede og diskutere dine forskningsfunn. Det er kun din egen arbeidsinnsats og kreativitet som setter grenser.

Norge har et av Nord-Europas beste doktorgradsprogram i regnskaps- og revisjons-

forskning. Vi jobber tett på praksis med nære bånd til både de fire store og Revisorforeningen. Sistnevnte har bidratt til at vi har den beste støtteordningen for forskning som trolig finnes for doktorgrads-studenter i revisjon.

Snart starter vi opp et nytt forskningsprosjekt på digitaliseringen av revisjonen og moderne dataanalyse. Som forsker kan du være med å forme fremtidens revisjons- og regnskapspraksis, og gi myndigheter best mulig grunnlag til å basere fremtidens reguleringer på.

Ikke vent til neste år. Du blir aldri «klar nok». Det er alltid en bonusbetaling rundt neste hjørnet, men vil du jage gullrøtter resten av livet?

Søk da vel!

Husk:

Søknadsfristen er 1. februar 2018.

Ta kontakt med kyrre.kjellevold@nhh.no om du har spørsmål.

Norske bedrifter henger etter i klimarapportering

Klimaendringer har stadig større påvirkning på finansielle prestasjoner. Selskaper som ikke henger med i det grønne skiftet, vil kunne risikere store tap, enten gjennom tapte markedsandeler, økte omkostninger, eller «stranded assets» – verdier som ikke vil kunne realiseres i et lavutslippssamfunn.

MA, Climate and Society
Nicolai Prytz
EY

I verste fall vil hele forretningsmodeller kunne bli avleggs. Skrekkeksempelen på et selskap som ikke greide å omstille seg, er Kodak, som valgte å holde fast på tradisjonell fotofilm, mens resten av markedet utviklet seg med stormskritt mot digitale løsninger.

Investorer etterspør derfor stadig mer informasjon om hvordan bedrifter jobber med klima, bærekraft og langsiktig verdiskapning. I en EY-undersøkelse blant institusjonelle investorer, ble det funnet at 79 % av respondentene vurderer rapportering om klima og bærekraft i investeringsbeslutninger, og hele 72 % oppgir at de ønsker mer informasjon. Her i Norge

MA, Economics and international affairs
Fredrik Nordbø
EY

publiserte Oslo børs tidligere i år en egen anbefaling for hvordan selskaper kan gå frem for å bedre sin rapportering om klima og bærekraft.

Nytt rammeverk for klimarisiko og muligheter

Investorers behov for klimainformasjon er også bakgrunnen for G20-landenes spesialutvalg «Task Force on Climate-related Financial Disclosure» (TCFD). Utvalget som er ledet av den britiske sentralbanksjefen Mark Carney og finansmannen Michael Bloomberg, og støttet av over 400 investorer som forvalter mer enn 25 milliarder US dollar, lanserte i sommer sin slutt-

rapport med anbefalinger for hvordan bedrifter bør kartlegge og rapportere om klimarelatert risiko og muligheter.

TCFD-rapporten fremmer et rammeverk for klimarisiko som omfatter politiske, teknologiske og markedsmessige endringer som følge av det grønne skiftet (overgangsrisiko), så vel som direkte konsekvenser av klimarelaterte hendelser (fysisk risiko). I henhold til anbefalingene bør man rapportere om hvordan et selskap vurderer klima ut fra selskapsstyring, strategi, risikostyring samt mål og metoder.

Selskaper må altså ikke bare spørre seg selv om hvordan de påvirker miljøet, men også